

Modell av «A House to Die In». FOTO: SNØHETTA

Bjarne Melgaard

«A House to Die In»

- Kunstner Bjarne Melgaard ønsker i samarbeid med arkitektfirmaet Snøhetta å bygge en spektakulær kunstnerbolig på Ekely, på en tomt eid av Selvaag, som er delvis fredet, delvis regulert til friluftsliv.
- Melgaards bolig skal blant annet ha et underjordisk svømmebasseng, et 12 meter høyt tårn og være formet som en svart krystall på hvite tigerdukker.
- Byantikvaren stiller seg positiv til prosjektet og vurderer å gi dispensasjon fra fredningen.
- Naboene protesterer og frykter at området skal bli ødelagt.
- Bymiljøetaten vil ikke anbefale prosjektet.
- Snøhetta arbeider nå med utkast til reguleringsplan som må godkjennes av Plan- og bygningsetaten. Ifølge Snøhetta vil dette kunne skje tidligst om ett år. Blir planen godkjent, kan den eventuelt klages inn til Riksantikvaren.

Selvportrett av Edvard Munch i hagen på Ekely, med vinteratelieret i bakgrunnen, 1930. FOTO AV FOTO FRA MUNCHMUSEET

- Disse trærne kan du se på mange av Munchs bilder, og om kvelden kan du høre ugler her, forteller Annelene Merton på Kikut-tomten. Rundt denne kollen ligger Ekelykoloniens 44 hvitmalte trehus.

Bjarne Melgaard vil bygge et «dødshus» i Edvard Munchs gamle kunstnerkoloni. Prosjektet får kunstnerne til å rase. - Kan han ikke dø et annet sted, spør én.

Kolonikrigen

Billedkunstner Halvard Haugerud på en benk utenfor Munchs atelier, der utsikten i fremtiden vil kunne bli Bjarne Melgaards hus i svart krystall. – Et slikt dominerende prosjekt vil ødelegge atmosfæren her for alltid, sier han.

tekst Kirsti Ellefsen
foto Tor G. Stenersen

– Her satt Munch ofte og malte, sier Anne-lene Merton og trasker foran oss i skogsområde som lukter av vår, der scillaene står blått i blått nedover skråningen. Billedkunstneren har bodd på Ekely siden hun var syv. Da flyttet faren hennes, maleren Erling Merton inn i kunstnerkolonien som en av de første.

– Disse eiketrærne kan du se på mange av Munchs bilder, og om kvelden kan du høre ugler her. Merton peker og forklarer. Vi befinner oss på Kikut-tomten, en skogkledd kolle, omgitt av Ekely-koloniens 44 hvitmalt trehus med små hager og kunstneratelierer.

Her, i denne fredede grønne lungen ved Nord-Europas største kunstnerkoloni, er det Selvaag og Snøhetta vil at Bjarne Melgaards spektakulære bolig og «A House to Die In», skal bygges. En blanding av kunstverk og bolig, med underjordisk

svømmebasseng og et 12 meter høyt tårn. Til tross for at tomten er delvis fredet og delvis friareale.

– Et hensovnet sted

«Stedet formelig roper etter en filleristing som kan svare til essensen av dens mening: kreativitet», skrev arkitekturprofessor Thomas Thiis-Evensen i et avisinnlegg i påsken, der han kaller Ekely et «hensovnet sted». I likhet med Snøhetta, Byantikvaren, Selvaag og Melgaard, mener han Ekely vil få et løft med et arkitektonisk kunstverk som «A House to Die In».

– Boligen vil vise at Ekely fortsatt har en viktig posisjon i det kunstneriske samfunnslivet. Samspeillet mellom objekt, atelier og kunstnerisk virke opprettholdes, sier Snøhetta-grunnlegger og arkitekt Kjetil Thorsen. Han mener at Melgaard-prosjektet bør gjennomføres til tross for fredningsrestriksjonene.

– Det virker jo helt sprøtt, sier billedkunstner Halvard Haugerud, som sitter i styret for Ekely-koloniens borettslag. – For

meg er det helt uforståelig at Melgaard skal kline seg inn på Munch på denne måten. Et slikt dominerende prosjekt vil ødelegge atmosfæren her for alltid. Det ville være en ulykke.

Provosere eller konservere?

Det var i 2011 at Bjarne Melgaard kontaktet brødrene Olav og Frederik Selvaag på jakt etter en tomt han kan bygge på. De foreslår Kikut-tomten på Ekely, som Selvaag eier. Snøhetta blir koblet inn, og hjulene begynner å rulle.

Byantikvaren viser seg å ikke være negativ til prosjektet, og dispensasjon fra fredningsbestemmelsene ser ut til å bli en mulighet. Naboene protesterer. Bymiljøetaten fraråder utbygging på grunn av stor risiko for skade på viktige naturkvaliteter i området og konsekvenser for allmennhetens bruk av eiendommen og det fredede landskapsrommet.

Kronikker skrives. Det jubles for Melgaard og Snøhetta. Og det rases mot Melgaard og Snøhetta. Det oppstår en

konflikt mellom ønsket om vern, fred og ro og bevaring av en særpregat atmosfære på den ene siden, og på den andre – ønsket om å skape noe nytt og provoserende, røske opp i den påstått søvnige kunstnerkolonien, og med Melgaard – gi Munchs arv et nytt perspektiv.

Fra vilt bohemi liv til rolig fellesskap

Historien om Ekely er historien om et viktig kapittel i Edvard Munchs liv og karriere. Munch kjøpte den 45 mål store tomten i 1916. Den gang lå Ekely langt ute på landet, og Munch kunne leve og arbeide i fred og ro. Han hadde til og med griser. Den gamle sveitervillaen som var boligen hans, ble revet i 1960 – noe mange i dag anser som en skandale. Men atelieret hans ligger fortsatt der mellom epletrærne. Utsikten mot Kikut-kollen kan gjenkjennes på flere av Munchs bilder.

Da kunstnerkolonien ble bygget på 50-tallet, startet et nytt kapittel. Ekely skulle være et sted hvor fattige kunstnere skulle ha råd til å bo og jobbe. OBOS og

I hagen foran huset der han og familien bor, steller billedkunstner Frithjof Hoel et gammelt eiketree. Her har han bodd i 11 år, og han kunne ikke tenke seg å bo noe annet sted.

◀ arkitektparet Selmer fikk satt i gang byggingen av de 44 boligene, en sosialistisk enklave blant villaer og næringsbygg på Oslos beste vestkant. Kunstnere flyttet inn, og med dem fulgte liv og røre. Kunst ble skapt, barn ble født, det ble festet og malt. Rødvin og kreativitet gikk hånd i hånd, Sossen Krohg kunne observeres iført gullbikini, og bohemplivet blomstret.

I dag er det ville bohemplivet historie, og kunstnerne på Ekely lever og arbeider med sitt. De nyter privilegiet det er å kunne bo og arbeide på samme sted – et sted der det er grønt og fredelig, og til en overkommelig pris. Selv om det er lenge siden prisen på en bolig på Ekely var 13.000 kroner pluss det samme beløpet betalt i form av kunst.

De siste spor av Munch

– Det er jo i utgangspunktet skandaløst hvordan man har forvaltet arven etter Munch. At man rev huset hans og at nesten alle spor etter livet hans her er borte. Billedkunstner Halvard Haugerud sitter

«De hippeste av de hippe, Melgaard og Snøhetta, mot oss Ekely-kunstnere. Det jeg frykter, er at politikerne også vil være hippe.»

Halvard Haugerud, billedkunstner og Ekely-beboer

på en benk utenfor Munchs atelier, der utsikten for fremtiden vil kunne bli Bjarne Melgaards «A House to Die In» i svart krystall.

– Ekely er et av de få stedene der man fortsatt kan ane en atmosfære av Munch. I høst laget jeg eplesaft – av eplene fra Munchs hage, sier han.

– Som kong Salomo og Jørgen Hattemaker
Hva er egentlig denne atmosfæren? Den Riksantikvaren har vært opptatt av å verne om, den Ekely-kunstnerne fornemmer, Snøhetta mener de vil kunne tilføre noe til, og den Byantikvaren og Oslo-politikerne ikke er redde for å tukle med?

Et besøk på Ekely er litt som å skru ned tempoet og storbyens intensitet. Det er grønt. Det er beskjedent. Trafikken og støyen er bare et steinkast unna, men føles likevel langt borte. Ingen forstyrrer deg hvis du vil sette deg ned på trappen utenfor atelieret der Edvard Munch arbeidet.

Uavhengig av hva slags forhold de har

til Melgaard og hans kunst, synes mange av Ekely-kunstnerne at det er provoserende at mens de må forholde seg til strenge fredningsrestriksjoner og ikke kan skifte ut et vindu uten å søke om det, skal det nå være fritt frem for en annen kunstner å heve seg over både fredning og fellesskap.

– Det dypeste av det norske i meg reagerer på en sånn forskjellsbehandling. Det blir som kong Salomo og Jørgen Hattemaker, sier Haugerud.

– De hippeste av de hippe: Melgaard og Snøhetta, mot oss Ekely-kunstnere. Det jeg frykter, er at politikerne også vil være hippe.

– Kult

– Ideen og konseptet er fantastisk kult. Det bryter jo med alle forestillinger om hva et hus er og vil kunne bli en attraksjon for byen. Hallstein Bjerckje (V), byråd for næring og kultur i Oslo, er entusiastisk til Melgaard og Snøhettas prosjekt.

– Men bør det ligge på Ekely?

Nord-Europas største kunstnerkoloni

- ▶ Ekely ligger ved Skøyen/Abbedien i Oslo, på den 45 mål store eiendommen Edvard Munch kjøpte i 1916.
- ▶ Munch bodde og arbeidet på Ekely frem til sin død i 1944. Hans bolig ble revet i 1960.
- ▶ Kunstnerkolonien ble oppført i 1950-årene etter tegninger av arkitektene Wenche og Jens Selmer, og representerer et sentralt verk innen småhusarkitekturen i tre fra boligreisningen etter 2. verdenskrig.
- ▶ Kunstnerkolonien på Ekely består av 44 hus med bolig og atelier, reservert for bildende kunstnere.
- ▶ Kunstnere som Johs Rian, Chrix Dahl, Frans Widerberg, Thorbjørn Egner, Guy og Sossen Krohg, Knut Jørgensen, Håkon Gullvåg, Bård Breivik, Per Maning, Halvard Haugerud, Thor Sandborg, Tom Sandberg

og mange flere har alle bodd eller bor på Ekely.

▶ Boligmassen på Ekely forvaltes av OBOS, og nye boligkjøpere må godkjennes av en komité på Ekely.

▶ Boligene kan ikke gå i arv, og alle endringer på boligene må godkjennes av Riksantikvaren.

▶ Munchs vinteratelier, tegnet av Henrik Bull, brukes i dag til utstillinger og av gjestende kunstnere. Atelieret forvaltes av en egen stiftelse.

▶ Vinteratelieret, kunstnerkolonien og et område rundt ble i 1997 fredet av Riksantikvaren for å sikre bygningenes virkning i miljøet og for å bevare landskapsrommet, som også var en viktig inspirasjonskilde for Munch.

Fotokunstner Per Maning i atelieret kunstnerboligen sin, der han har bodd i 11 år. Han er bekymret. - Vi må gjerne ivareta Melgaard, men det må ikke skje på bekostning av Munch, sier han.

- Jeg har ikke tatt stilling til om det er et konsept som passer inn på Ekely, eller andre konseptuelle sider av saken, så det uttaler jeg meg ikke om. Men jeg noterer meg Byantikvarens positive holdning.

- Er det et poeng at Melgaards hus skal oppleves i sammenheng med Edvard Munchs og Ekely?

- Den koblingen er ikke så viktig for meg. Jeg synes først og fremst det er et kult prosjekt.

Ingen krig

En hane galer i hønsegården i en av kolonihagene. To mødre med småbarn triller vogn i solen, det høres svak banking fra et av atelierene. Det er en vanlig rolig hverdag på Ekely.

Kunstnerne på Ekely ønsker det skal være slik. Men de færreste ønsker å gå til krig mot Melgaards prosjekt. Terje Roalkvam er en av dem som ønsker å ligge lavt.

- Som kunstner synes jeg det er vanskelig å gå imot et kunstprosjekt, men jeg

«Ideen og konseptet er fantastisk kult. Det bryter jo med alle forestillinger om hva et hus er og vil kunne bli en attraksjon for byen.»

Hallstein Bjercke (V),
byråd for næring og kultur i Oslo

syns hverken tomten eller stedet er spesielt godt egnet.

Strider mot den kollektive tanken

Billedhugger og grafiker Thor Sandborg, som bor rett ved Kikut-kollen, er bekymret for eiketruerne på tomten.

- Skal boligen bygges slik den er planlagt, med store deler av bygningen under bakken, vil man jo måtte hule ut hele kollen. Og hva vil skje med de gamle eiketruerne da?

- Det er skremmende å se hvordan både politikerne og Byantikvaren stiller seg bak dette sinnssyke prosjektet for å være med i den kule gutteklubben sammen med Selvaag, Snøhetta og Melgaard, sier han.

- Men hva med argumentet om at det kan være spennende og forfriskende med et slikt innslag nettopp her på Ekely?

- Det er ikke Melgaard eller hans kunst jeg er kritisk til, men at boligen hans skal bygges akkurat her. I tillegg til at områ-

det er fredet, strider et slikt egoistisk prosjekt mot hele den kollektive tanken som ligger til grunn for Ekely og kunstnerkolonien. Det virker som om Byantikvaren har flippet helt ut, som kan mene at dette skal gjennomføres?

Melgaard eller Munch?

Bjarne Melgaard selv er taus. Han holder på med sitt, er for tiden på reise og har ikke svart på spørsmål om hva han tenker om naboprotester og om å bygge på en fredet tomt på Ekely. Tenker han å flytte fra New York og bosette seg her?

Fotograf og fotokunstner Per Maning sitter i det lyse og åpne atelieret kunstnerboligen sin, der han har bodd i 11 år. Han er bekymret.

- Ekely er et veldig sjeldent og vakkert sted med en stemning vi ikke må ødelegge. Vi må gjerne ivareta Melgaard, men det må ikke skje på bekostning av Munch. Det er ingen som har noe imot at Bjarne Melgaard skal ha et sted å dø - men kan han ikke gjøre det et annet sted?